

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ DARBO INSPEKCIJA
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

Budžetinė įstaiga, Algirdo g. 19, 03607 Vilnius, tel. (8 5) 265 0193, faks. (8 5) 213 9751, el. p. info@vdi.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188711163

Pagalbos stoka darbuotojams, dirbantiems įmonėse pirmuosius metus, dažnai tampa ypatingai skaudžių nelaimių aplinkybe ir priežastimi

Gerb. įmonės Vadove,

2017-04-24 Nr. SD-37-5020

Norėčiau paraginti Jus ir Jūsų vadovaujamos įmonės specialistus, darbuotojus skirti dėmesį tiems kolektyvo nariams, kuriuos priėmėte į darbą per paskutiniuosius 12 mėnesių.

Skaičiai kalba už save: nemažėja nelaimingų atsitikimų darbe tarp darbuotojų, kurių darbo stažas įmonėse yra iki vienerių metų:

- 2016 m. 34,7 proc. (1233) minėtos kategorijos darbuotojų patyrė lengvas traumas;
- 39,0 proc. (49) – sunkias;
- 44,4 proc. (12) – mirtinas traumas.

Ypatingai nuvilia tokie skaudūs atvejai, kai darbe žūsta jauni (17, 19 ar 25 m. amžiaus) darbuotojai. Mirtinas traumas darbe per 12 mėn. po įsidarbinimo per pirmąjį mėnesį patyrė **50,0 proc.** (6 iš 12) darbuotojų, iš kurių **net 66,7 proc. (4 iš 6) – per pirmąsias 4 įmonėje darbo dienas.** Ypač apmaudu, kai paaiškėja ir tokios aplinkybės: pavyzdžiui, pas 53 m. amžiaus darbuotoją, dirbantį įmonėje vos trečią darbo mėnesį, po mirtinos traumos buvo nustatytas dar ir 2,33 promilių neblaivumas.

Išsami analizė apie 2016 m. įvykusių NA darbe aplinkybes, priežastis bei kitus parametrus pateikta Valstybinės darbo inspekcijos (toliau – VDI) Nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų skyriaus specialistų parengtoje analitinėje apžvalgoje (pridedama).

Informuoju, kad 2016 m. lapkričio – gruodžio mėnesiais Valstybinė darbo inspekcija šalies įmonėse, pildant specialiai šiam tikslui parengtas apklausų anketas (toliau - Anketa), atliko teminį patikrinimą. Jo tikslas buvo nustatyti, kaip įmonėse įgyvendinami darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai, užtikrinantys nelaimingų atsitikimų darbe prevenciją tarp darbuotojų, kurių darbo stažas įmonėse buvo iki vienerių metų.

Išsamiau su tyrimo rezultatais galite susipažinti VDI Nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų skyriaus ataskaitoje (pridedama).

Gerb. įmonės Vadove,

Kviečiu Jus asmeniškai susipažinti su prie šio laiško pridedamuose dokumentuose pateikta informacija. Peržiūrėkite (kartu su darbuotojų saugos ir sveikatos, kitais specialistais, įskaitant ir samdomus iš išorės) egzistuojančias DSS vadybos schemas įmonėje. Siūlau, esant poreikiui, patikslinti atsakomybių ribas bei numatyti papildomus saugiklius darbuotojams, dirbantiems pirmuosius metus.

1. Svarbios kryptys:

1.1. Pavojų keliamų rizikų išsiaiškinimas ir jų eliminavimas. Pasyvios **DSS** vidinės kontrolės įmonėje pakeitimas ženkliai aktyvesne. Reiklumo didinimas, nesitaikstant su darbuotojų daromais DSS pažeidimais, netinkamu pavojingų darbų vykdymu. Tai ypatingai svarbu statybvietėse, sprogiose - degiose aplinkose, elektros įrenginiuose, ruošiant mišką, dirbant aukštyje, iškasose, galimų grunto, pastatų, statinių, konstrukcijų, mechanizmų, įrenginių griūčių atvejais. Taip pat vykdant sandėliavimą (akcentuojant krova, įskaitant su pakrovėjais, rankiniu būdu, birių medžiagų sandėliavimą ir pan.), traukinių sąstatų formavimo, kitus darbus. Ypatingą dėmesį skirti ir priemonėms, susijusioms su veiksų koordinavimu, komunikavimu bei suderinamumu tarp padalinių, brigadų, atskirų darbuotojų;

1.2. Prisimenant „Maxima“ pastato griūtį Rygoje, svarbu užtikrinti statinių ir jų patalpų, kuriose įrengiamos darbo vietos, stabilumą ir tvirtumą.

1.3. Nelaimingų atsitikimų darbe prevencijos gerinimas, kai dirbama laikinus darbus. 10 – 15 proc. visų sunkių ir mirtinų traumų patiriama atvejais, kai tenka nedelsiant organizuoti laikinus darbus, neretai nukrypstant nuo įprastų (standartinių) procedūrų, technologinio proceso reikalavimų ir pan. Tokiais atvejais darbai dažniausiai vykdomi skubos tvarka, neįvertinama (nesugebama įvertinti) galima **atsitiktinumo rizika**. Ypač kai yra nepakankamas darbuotojų profesinis pasirengimas, patirtis, kitos kompetencijos. Kaip pavyzdį galima paminėti mirtiną įvykį su septyniolikmečiu paaugliu (žiūrėti Apžvalgos 7.3.3 – 7.3.5 papunkčius);

Liūdno įvykio taikstymosi su darbuotojų daromais pažeidimais pavyzdžiu taip pat gali būti darbuotojo mirtina trauma vykdant miško ruošos darbus. Klaipėdos apskrityje medžio šaka nukrito kirtėjui ant galvos (dirbta be šalmo!). Kito analogiško įvykio metu (Vilniaus apskritis), darbuotojas buvo tik lengvai traumuotas, nes dėvėjo šalną (stipriai apdaužytas buvo tik pats šalmas).

1.4. Kasmet įvyksta daug tokių pat nelaimingų atsitikimų darbe, todėl nemažą jų dalį galima numatyti ir išvengti. Svarbu tai, kad laiku neidentifikuoti pavojai ir jų sukeliama rizika kainuoja brangiau, nei tokios rizikos prevencija.

Nelaimingą atsitikimą ar profesinę ligą vertinkite kaip didžiausią žalą darbuotojo sveikatai, įmonės finansams, psichosocialinei aplinkai, konkurencingumui ir reputacijai.

1.5. Darbo vietas padaryti saugesnes mokant darbuotojus tiek praktiškai, tiek teoriškai, pirmiausia šiais atvejais:

1.5.1. Dirbant pavojingus darbus: darbuotojai, prieš jiems pradėdant dirbti, privalomai mokomi, kaip praktiškai taikyti žinias darbo vietoje, prižiūrint darbdaviui atstovaujančio asmens ar darbdavio įgalioto asmens tvarkomuoju dokumentu paskirtam kvalifikuotam darbuotojui, ir nustatant mokymų trukmę;

1.5.2. Kiti darbuotojai, nenurodyti 1.5.1 papunktyje, **negali būti skiriami dirbti savarankiškai** ne mažiau kaip vieną mėnesį nuo įsidarbinimo dienos aplinkoje, kurioje egzistuoja fiziniai, cheminiai, ergonominiai ar kiti pavojingi veiksniai, sąlygojantys nelaimingo atsitikimo darbe tikimybę, jei darbdavį atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo tvarkomuoju dokumentu nepaskyrė kvalifikuoto darbuotojo praktiškam žinių įsisavinimui profesinio pasirengimo bei darbuotojų saugos ir sveikatos srityse.

1.6. Taip pat labai svarbūs psichosocialiniai veiksniai. Jie reglamentuoja darbo sąlygas, darbo organizavimą, darbo turinį, darbuotojų tarpusavio ar darbdavio ir darbuotojo tarpusavio santykius, galinčius sukelti darbuotojui psichinį stresą.

1.7. Būtina sąlyga formuojant darbuotojų saugos ir sveikatos vadybos politiką įmonėje, yra pasirūpinti kompetentingais specialistais. Pastarieji turėtų gebėti rengti ir organizuoti atitinkamas priemones, skirtas DSS pažeidimų bei nelaimingų atsitikimų prevencijai bei įgyvendinti šių priemonių vidinę kontrolę. Įvertinkite, ar Jūsų įmonėje jų pakanka ir ar jie tinkamai vykdo savo pareigas.

Visais atvejais svarbu apibrėžti atsakomybių ribas visuose lygiuose. Net ir tuo atveju, kai samdote specialistus iš išorės. Pagal ES dokumento 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyvos (89/391/EEB) „Dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai darbe gerinti nustatymo“ 7 straipsnio „Apsaugos ir prevencinės priemonės“ 6 punktą „Atsakomybė už šio straipsnio objektą sudarančią apsaugą nuo įvairių rizikos rūšių saugai ir sveikatai ir jų prevenciją tenka vienam ar keliems

darbuotojams, vienai ar kelioms tarnyboms, nepriklausomai nuo to, ar jos priklauso įmonei ir (arba) įstaigai ar yra išorės”.

2. Vykdydami nelaimingų atsitikimų darbe prevenciją, VDI internetinėje svetainėje planuojame sukurti puslapį, kuriame skelbsime:

2.1. Geros reputacijos darbuotojų saugos ir sveikatos srityje įmonių sąrašą. Šios įmonės bus pateikiosios informaciją apie 1.5 punkte nurodytų pasiūlymų įgyvendinimą. Sąrašo sudarymo sąlygas (kriterijus) ir tvarką paskelbsime atskiru dokumentu, kuris bus patalpintas VDI internetinėje svetainėje;

2.2. Prastos reputacijos darbuotojų saugos ir sveikatos srityje įmonių sąrašą. Šiose įmonėse mirtini ir sunkūs nelaimingi atsitikimai darbe įvyksta darbuotojams, kurių darbo stažas įmonėje neviršija vienerių metų. Sąrašo sudarymo sąlygas (kriterijus) ir tvarką paskelbsime atskiru dokumentu, kuris bus patalpintas VDI internetinėje svetainėje.

3. Dar kartą **akcentuoju** – darbuotojams, dirbantiems pirmus metus įmonėje, turi būti sudarytos visos sąlygos saugiam darbui. Jie privalo būti aiškiai informuoti apie visus galimus (ir tikėtinus) pavojus, jų keliamą riziką bei būdus nelaimėms išvengti.

Saugi darbo vieta pradedantiems darbą Jūsų vadovaujamoje įmonėje reiškia saugumą ir kitiems darbuotojams, nepriklausomai nuo darbo stažo. Rekomenduoju tuose procesuose skatinti aktyviai dalyvauti pačius darbuotojus ar jų atstovus. Pavyzdžiui, numatyti pinigines paskatas, įrengti specialias dėžutes pasiūlymams dėl darbo sąlygų gerinimo, organizuoti tikslinius konkursus ir pan.

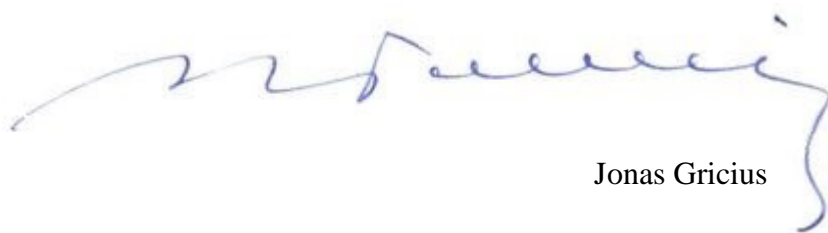
Prevencija pagrįstas požiūris gali būti veiksmingas tik tada, kai jam pritaria ir tuo rūpinasi tiek įmonės vadovybė, tiek patys darbuotojai.

PRIDEDAMA:

1. [„Analitinė apžvalga apie 2016 m. įvykusių mirtinų ir sunkių nelaimingų atsitikimų darbe kontekstą tarp darbuotojų, kurių darbo stažas įmonėse buvo iki vienerių metų“](#), 7 lapai;

2. [„Ataskaita apie ypatingos \(neplaninės\) užduoties, susijusios su darbuotojais, kurių darbo stažas įmonėje buvo mažiau kaip vieneri metai, darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės reikalavimų įgyvendinimo analizę nelaimingų atsitikimų darbe kontekste“](#), 3 lapai;

Lietuvos Respublikos vyriausiasis
valstybinis darbo inspektorius

Jonas Gričius